

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Special Forces in een tuinstad: de inzet en effectiviteit van het personeel van het Bureau Bijzondere Opdrachten in de provincies Zuid-Holland en Overijssel 1944-1945

Hooiveld, J.J.H.

Citation

Hooiveld, J. J. H. (2025, November 13). *Special Forces in een tuinstad: de inzet en effectiviteit van het personeel van het Bureau Bijzondere Opdrachten in de provincies Zuid-Holland en Overijssel 1944-1945*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4282579>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4282579>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Special Forces in een tuinstad

*De inzet en effectiviteit van het personeel van het Bureau Bijzondere Opdrachten
in de provincies Zuid-Holland en Overijssel 1944-1945*

Jelle Hooiveld

© Copyright 2025: Jelle Hooiveld

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, by photo-copying, recording, or otherwise, or scraped by (web-based) AI tools and alike, without the prior written permission of the author.

Universiteit
Leiden

Special Forces in een tuinstad

*De inzet en effectiviteit van het personeel van het Bureau Bijzondere Opdrachten in de
provincies Zuid-Holland en Overijssel 1944-1945*

Proefschrift

ter verkrijging van

de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,

op gezag van rector magnificus prof.dr.ir. H. Bijl,

volgens besluit van het college voor promoties

te verdedigen op donderdag 13 november 2025

klokke 16.00 uur

door

Jelle Jan Harbert Hooiveld

geboren te Tubbergen

in 1983

Promotores

Prof. dr. B. Schoenmaker
Prof. dr. M.W.M. Kitzen

Nederlandse Defensie Academie

Promotiecommissie

Prof. dr. T.W. Brocades Zaalberg
Prof. dr. A. ten Cate
Prof. dr. B.G.J. de Graaff
Dr. K. Bootsma
Dr. C.W. Hijzen

Rijksuniversiteit Groningen
Universiteit Utrecht
Nederlandse Defensie Academie

strijd is vader van alles
en heerst over alles
en laat zien dat er goden zijn
en mensen
en maakt sommigen slaaf
en anderen vrij

Heracitus – ca. 6e eeuw v.Chr.

Inhoudsopgave

Inleiding	16
De inzet en effectiviteit van BBO-personeel in Zuid-Holland en Overijssel, 1944-1945	17
Historische relevantie	17
Conceptuele relevantie	21
Vraagstelling	22
Methode en bronnen	23
Afbakening	25
Opbouw	26
Deel 1. Analytisch en historisch kader	29
1. Unconventional Warfare en effectiviteit	30
Irregulier militair optreden en UW	30
De grondbeginselen van de UW-doctrine	32
UW-actoren en fasering	34
Kenmerken en werkwijzen van de sub-actoren Guerrilla force, Underground en Auxiliary	36
Het vaststellen van UW-effectiviteit	38
Effectiviteitsmetingen van UW-achtige operaties uit de Tweede Wereldoorlog	39
Factoren die het succes van UW beïnvloeden	41
Risico's en kosten van UW	43
Methode voor de effectiviteitsanalyse van BBO-agenten	44
2. De totstandkoming van het BBO	48
Prelude	48
De Duitse inval in Nederland en het ontstaan van de eerste verzetsactiviteiten	48
Tegenvallende resultaten van de eerste in bezet Nederland ingezette agenten	49
De opkomst van verzetsgroepen met guerrilla-achtige doelen	51
Het <i>Englandspiel</i> en zijn nasleep	53
De oprichting en opbouw van het BBO	56
De geallieerde legerleiding en haar plannen voor de inzet van gewapende verzetsgroepen	56
De noodzaak voor een nieuwe Nederlandse 'sabotage-afdeling'	58
Het wervings- en selectieproces van BBO-agenten	61
De opleidingstrajecten van de BBO-agenten	62
Specialistische cursussen en opleidingen	65
Resumé en conclusie	68

Deel 2. Casestudy: De inzet van BBO-personeel in Zuid-Holland.....	73
3. BBO-operaties in de periode maart - juli 1944	74
Prelude	74
Vorbereiding van de eerste BBO-missies	74
De inzet van de eerste agenten van het BBO	76
Achtergrond en voorbereiding van de missies van Biallosterski en Steman	76
Dropping en initiële activiteiten Biallosterski en Steman	77
Achtergrond en voorbereiding van de missies van de groep Celosse.....	79
Dropping en initiële activiteiten van de groep Celosse	81
Het eerste contact tussen de groep Celosse en het BBO-hoofdkwartier in Engeland	82
Cnoops en Celosse breiden hun verzetscontacten uit.....	83
Het net sluit zich om Celosse, Cnoops en Sanders	84
Vorbereiding vervolgmmissies en de werkzaamheden van Van Paaschen en Steman	85
Van Paaschen en Steman komen weer in de lucht	86
Vorbereiding van de missies van De Goede, Mulholland en Van Duin.....	88
Dropping en initiële activiteiten van De Goede, Mulholland en Van Duin.....	89
4. BBO-operaties rondom operatie <i>Market Garden</i> (augustus - september 1944)	91
De periode voorafgaand aan operatie <i>Market Garden</i>	91
Voortzetting van de missies van De Goede, Mulholland en Van Duin.....	91
Hervatting van de bevoorradingsoperaties in bezet Nederland	93
Nieuwe BBO-missies in Den Haag: de inzet van de Hamiltons	94
Geallieerde opdrachten voor het Nederlandse verzet.....	96
Voortzetting van de werkzaamheden van Mulholland, De Goede en Van Duin.....	100
De rol van De Goede en Mulholland bij de dropping van nieuwe BBO-teams en voorraden.....	101
Operatie <i>Market Garden</i> vangt aan.....	103
Ondertussen in Den Haag	105
<i>Market Garden</i> mislukt	106
5. BBO-operaties tijdens het herfst- en winterfront (oktober 1944 - januari 1945).....	107
Zuid-Holland - oktober 1944	107
Voortzetting van de werkzaamheden in Rotterdam	107
De activiteiten Van Paaschen en Steman in Den Haag	110
Zuid-Holland - november 1944.....	110
Werkzaamheden van Mulholland en De Goede.....	110
De inzet van Barmé en De Beer	112
Werkzaamheden van de instructeurs en de razzia in Rotterdam.....	112
Activiteiten van Van Paaschen en Steman in Den Haag	114

Rondom de jaarwisseling.....	114
Problemen binnen de NBS-leiding etteren door.....	114
<i>Special Orders</i> en andere acties	115
De arrestatie van radiotelegrafist Van Duin.....	116
Werkzaamheden van de BBO-instructeurs in Rotterdam	117
Activiteiten van Van Paaschen en Steman in Den Haag	118
6. BBO-operaties rondom de bevrijdingsfase (februari - mei 1945).....	120
Inleiding en vooruitblik	120
Februari 1945	122
Rampspoed in Rotterdam: de arrestaties van Barmé en Hoogewerff	122
Versterking in Rotterdam: de inzet van Van der Stoep	122
Eveneens misère bij de Haagse BBO-groep: de arrestatie van Steman.....	123
Zuid-Holland - maart 1945	124
Van Paaschen en de inzet van Gemmeke	124
Rotterdam: Van der Stoep komt op gang	125
De inzet van Borghouts en Ten Broek.....	127
Zuid-Holland - april 1945	128
BBO-activiteiten in Rotterdam	128
De dood van Van der Stoep en de inzet van Weve.....	128
De inzet van Bisschop en Geysen	130
Radiotelegrafist Sjoerdsma (opnieuw) in actie.....	131
BBO-activiteiten in Den Haag en omgeving	132
Den Haag: de activiteiten van Bisschop en Van Paaschen.....	132
De inzet van Gehrels en Stuvel.....	133
BBO-activiteiten in Leiden	134
Inzet op de valreep: Dinger en Nijdam	134
Beëindiging van de BBO-activiteiten in Zuid-Holland	135
Resumé en conclusie	138
Effectiviteit van het BBO-personeel in Rotterdam	139
Effectiviteit van het BBO-personeel in Den Haag.....	141
Effectiviteit van het BBO-personeel in Leiden	143
Effectiviteit van het BBO-personeel in zijn geheel in Zuid-Holland	143
Invloed van de interne en externe factoren	143
Deel 3. Casestudy: De inzet van BBO-personeel in Overijssel	147
7. BBO-operaties rondom operatie <i>Market Garden</i>.....	148

De aanloop naar de eerste BBO-activiteiten in Overijssel.....	148
Start van de BBO-activiteiten in Overijssel	150
8. BBO-operaties tijdens het herfst- en winterfront (oktober 1944 - januari 1945).....	155
Overijssel - Oktober 1944.....	155
Brinkgreve en de vorming van de Overijsselse NBS.....	155
De wapendroppings komen op stoom	156
Toenemende druk van de vijand	157
Meer aandacht voor inlichtingen	158
November 1944.....	160
Team <i>Dudley</i> valt uiteen	160
Onverwachte versterking voor Brinkgreve	162
Escalatie van de vete tussen Brinkgreve en Lancker	163
Overijssel transformeert in een lanceergebied voor V-wapens.....	163
Rond de jaarwisseling	165
<i>Special Orders</i> voor Overijssel	165
De werkzaamheden van Brinkgreve en Blatt.....	166
De inzet van radiotelegrafist Sjoerdsma	167
Hoofdstuk 9. BBO-operaties rondom de bevrijdingsfase (februari - april 1945)	169
Overijssel – februari 1945	169
Arrestaties en andere tegenslagen.....	169
Begin maart: majoor Brinkgreve sneuvelt	170
De eerste <i>Action Messages</i> voor Overijssel	171
De bevrijding van Overijssel - april 1945	173
Activiteiten van de BBO-agenten en BS in Twente	173
De inzet van Christiaansen en Den Dekker en de strijd om de Vroomshoopse bruggen	175
Activiteiten van de BBO-agenten en hun BS-collega's in Salland.....	177
Resumé en conclusie	179
Effectiviteit van het BBO-personeel in Overijssel.....	179
Invloed van de interne en externe factoren	183
Eindconclusie	187
Opbrengsten uit de oorspronkelijke missieorders	188
Overige en spontane bijdragen	189
De kostenkant.....	190
Perspectieven van de betrokken partijen.....	190
Hoe effectief was het BBO-personeel in Zuid-Holland en Overijssel?	193
Invloed van de interne en externe factoren	194

Reflectie op UW-theorie en praktijk	198
Onderzoeksbependingen en toekomstig onderzoek	201
Bijlage 1. Overzicht onderscheidingen	204
Bijlage 2. SHAEF-directief voor het Nederlandse verzet.....	205
Bijlage 3. Overzicht thema's <i>Paramilitary School</i>	207
Bijlage 4. Instructies voor ontvangst materiaal	208
Bijlage 5. Instructies voor Nederlandse arbeiders in Duitsland	209
Bijlage 6. Editie <i>Trouw</i>, mei 1944.....	211
Bijlage 7. SHAEF-directief voor de RVV	212
Bijlage 8. Directief voor de Nederlandse gewapende verzetsgroepen (waaronder de RVV)	214
Bijlage 9. Overzicht gedropt materiaal (periode 28 augustus 1944 – 2 september 1944) .	215
Bijlage 10. Geografische indeling van de BS	216
Bijlage 11. Statistieken BBO en BS.....	217
Bijlage 12. Overzicht afgeworpen materiaal	219
Bijlage 13. <i>Special Order Number Two</i>.....	220
Bijlage 14. Overzicht afgeworpen materiaal op terrein <i>Karel</i>.....	221
Geraadpleegde bronnen en literatuur.....	222
Algemene archieven.....	222
Persoonlijke archieven.....	223
Interviews	223
Correspondentie	223
Doctrinerepublicaties en handboeken.....	223
Literatuur.....	224
Gepubliceerd.....	224
Ongepubliceerd	230
Lijst met afkortingen.....	231
Samenvatting.....	234
Summary	238
Dankwoord.....	242
Curriculum vitae	244
Noten	246